

Uppdatering från Guildnätverket, första halvåret 2021

Detta nyhetsbrev syftar till ökad informationsspridning inom Uu om vad som händer inom Guild-nätverket. Brevet ger ingen heltäckande bild, utan tar upp de frågor som stått mest i fokus och kan anses ha störst allmänt nyhetsvärde. I appendix finns en komplett lista över arbetsgruppsmöten under våren 2021.

Meriteringssystem för forskare

En Guild-arbetsgrupp har upprättats för att diskutera reform av meriteringssystem för forskare. Gruppen har träffats flera gånger under våren. Uu har representerats av Marika Edoff. Frågan har även diskuterats vid Guild-möten på prorektor- och rektornivå.

- **Bakgrund:** Guild blev i början av 2021 kontaktat av EU-kommissionen som vill identifiera en 'pionjär-grupp' av lärosäten villiga att medverka aktivt för att reformera meriteringssystem för forskare och relaterade frågor om utvärdering av forskning. Särskilt vill kommissionen att det ska löna sig bättre att tillämpa öppen vetenskap, och att meriteringssystemen även i övrigt ska rikas mer mot kvalitativ utvärdering och bort från ett överdrivet fokus på *impact factor*. Ambitionen har brett stöd bland EU:s forskningsministrar som diskuterade frågan vid ett möte i maj (se [referat](#) och ministrarnas [uttalande](#)).
- **Bedömning:** Kommissionens initiativ lär inte leda till tvingande regler, men kommer ändå påverka Uu på flera sätt. Dels har frågan kopplingar till strukturer för öppen vetenskap (se beskrivning av [Open Research Europe](#)), dels lär kommissionen se över sina icke-bindande regelverk (*charter & code*) och driva frågan i dialoger med forskningsfinansiärer. Till hösten väntas EU-kommissionen lägga fram mer konkreta förslag. Samtidigt lär ovan nämnda 'pionjär-grupp' etableras. Även VR planerar ett projekt kring reformering av meriteringssystemet, som sannolikt bereds internt inom VR under hösten och påbörjas formellt i början av 2022.

Digitalisering och AI

En Guild-arbetsgrupp har upprättats för att följa EU-aspekter av digitalisering och AI. Gruppen har träffats en gång under våren. Uu representeras av Thomas Schön. Parallellt har arbetsgruppen Deans of Health (repr. av Karin Forsberg Nilsson) getts möjlighet att lämna synpunkter på EHDS.

- **Bakgrund:** Digitalisering – eller "digital transition" – utgör en av EU:s övergripande prioriteringar. Sedan tidigare finns ett R&I-program på området: [Digital Europe](#), vid sidan av Horisont Europa. Förutom att satsa pengar på R&I söker EU tydliggöra reglerna för spridning och användning av data över gränserna. Ett exempel är arbetet med att tydliggöra förutsättningarna inom enskilda sektorer, såsom [hälsområdet](#) (där reformarbetet benämns *European Health Data Space*). Ett annat är de nyligen föreslagna regelverken kring AI (se [referat](#)).
- **Bedömning:** Guilds nya arbetsgrupp ger möjlighet att delta i diskussionerna om övergripande EU-lagstiftning som berör Uu:s verksamhet men som vi vanligen inte följer. Särskilt viktigt att bevaka är att forskningens särskilda förutsättningar beaktas i de nya regelverken om data och AI.

Guilds General Assembly – uttalande om akademisk frihet

När Guild-rektorerens möttes den 8 juni träffade de kommissionären för forskning och utbildning, Mariya Gabriel, och diskuterade post-covid strategier, EU:s nya strategi för internationellt samarbete, samt tankar på reform av meriteringssystem. De enades även om ett uttalande till stöd för [akademisk frihet](#).

- **Bakgrund:** Frågan om akademisk frihet får allt större utrymme på EU-nivå. Förklaringen är dels att EU-kommissionen ser en roll för sig att försvara lärosätenas autonomi både globalt i omvärlden och internt inom Europa. Dels vill kommissionen förekomma kritik mot sina egna planer på att ingå en R&I-pakt

tillsammans med EU:s medlemsländer, med syfte att tydligare samordna forskning mot stora samhällsutmaningar.

- **Bedömning:** Även om vi i Sverige inte idag upplever starkt ifrågasättande av akademisk frihet från politiskt håll är det av värde att få principen ordentligt stadfast på EU-nivå, om inte annat av solidaritet med europeiska vänner och som en enad markering mot övriga delar av världen där det skruvas på den akademiska friheten.

”Transformation” av Europas universitet

Guild har via sekretariatet i Bryssel deltagit i intensiva konsultationer avseende både Europauniversitetens framtid och det bredare arbetet att ta fram en EU-strategi för transformation av Europas universitet. Guilds positioner har beretts i grupperna Strategic Leads on Education (Coco Norén) och European Universities (Erika Dabhilkar/Jonathan Schalk).

- **Bakgrund:** EU-kommissionen planerar som bäst för fortsättningen av Europauniversiteten, då de första pilotprojekten löper ut i årsskiftet. Kommissionen lär skjuta till mer pengar för att uppmuntra universitetsnätverken att inlemma fler medlemmar. Det är också känt att kommissionen gärna vill använda nätverken för att driva sin bredare transformationsagenda för universiteten, inklusive processer som rör exempelvis öppen vetenskap, digitalisering och forskarmeritering.
- **Bedömning:** Frågan om Europauniversitetens framtid drivs i första hand genom ENLIGHT. Guilds har dock en viktig roll i att lyfta de större och mer övergripande policyfrågor som har bäring på samarbete på utbildningsområdet, exempelvis tanken att upprätta ett särskilt ramverk för europeisk examina.

Spaningar inför hösten - mot en ”pakt” för forskning och innovation?

Guild har under flera år följt arbetet med en nylansering av European Research Area (ERA). Under hösten går det arbetet in i en mer operativ fas. Det inkommande slovenska EU-ordförandeskapet har ambitionen att anta en ny [pakt för R&I](#), som är tänkt fungera som grundsten i ett nytt starkare och synligare ERA.

- **Bakgrund:** Målsättningen för den breda agenda som kallas *European Research Area* är att stärka samordningen mellan forskningssystem inom Europa, ytterst i syfte att öka effektiviteten och mobilitet. Agendan har tidigare drivits genom tjänstemannakommittéer på EU-nivå och implementerats i handlingsplaner som varje medlemsland utformat relativt fritt. Se t.ex. den senaste svenska [handlingsplanen](#). Då arbetet har uppfattats som svagt och avstannande vill EU-kommissionen nystarta ERA genom att se över målformuleringar och samordningsstrukturer. Särskilt vill kommissionen att medlemsländerna ska enas om grundvärderingar, bättre samordna sina satsningar på stora samhällsutmaningar, och följa upp de nationella ERA-planerna på ett mer strukturerat sätt.
- **Bedömning:** Frågan är av långsiktigt strategiskt intresse. Nystarten av ERA lär dock i sig knappast leda till stora förändringar för universiteten. I huvudsak bedrivs samtalen av samma tjänstemän som deltog i det ”gamla” ERA. En tidigare aviserad ambition att anta kvantitativa målsättningar för satsningar på R&I tycks exempelvis inte längre vara aktuell. En ny svensk ERA-handlingsplan lär antas tidigast våren 2022.

Ett urval Guild-inspel och -publikationer

- [Research-led education in the digital age.](#)
- [Which way forward for European University alliances.](#)
- [The EU’s emerging Pact for Research and Innovation should meet the expectations of the research sector.](#)
- [Full access to Horizon Europe for associated countries.](#)

Appendix

Nedan listas samtliga arbetsgruppsmöten, första halvåret 2021.
Uu:s representation i dessa grupper hittar ni [här](#).

januari

- 8 - Vice-Presidents
- 25 - North-South working group

februari

- 18 - Heads of Communications meeting
- 19 - Research Careers & Assessment working group
- 23 - European Universities working group

mars

- 1 - R&I Policy working group
- 10 - Erasmus working group
- 16 - Health Deans group
- 17 - Gender & Diversity working group
- 18 - Vice-Presidents

April

- 13 - Strategic Leads on Education
- 16 - Heads of Communications working group
- 16 - Ad hoc expert group on the EHDS
- 19 - European Universities group
- 20 - Erasmus working group

maj

- 7 - Research Careers & Assessment working group
- 10 - North-South working group
- 19 - Heads of AI/Digital Research
- 20 - Open Science Group
- 21 - Heads of Communications
- 25 - Extra Vice-President meeting
- 27-28 - RSO Group

juni

- 8 - General Assembly
- 16 - Gender and Diversity working group
- 16 - R&I Policy Group
- 25 - SSH Deans Group
- 25 - Institutional liaison
- 30 - SSH Deans workshop on democracy